

Delavstvo in politika

Delavski stan je po svoji vlogi v produkciji in družbi eden izmed najbolj zrelih stanov naroda. Odločilne ideje, ki reformirajo družabne oblike in ustvarjajo nov družabni red, so se skoro vedno in povsod naslanjale na delavski stan in iz njega črpale svojo energijo ter svoje prvoriteltelje.

Razumljivo je, da so zaradi tega tudi politični pokreti z revolucionarnim programom morali iskati zaslombe pri delavstvu. Delavski stan je najbolj sposoben za organizirani boj in se tudi najbolj zaveda pomena organizacije. V svoji borbi je odločen in brezkompromisen, ker v njej vidi edino možnost za zboljšanje svojega socialnega in gmotnega položaja.

Boljševiška revolucija je uspela v Rusiji samo zato, ker so se boljševiki opirali na delavce petrograjskih tovarn. Mussolinijeva revolucija in prevzem oblasti v Italiji po fašizmu sta uspela ravno radi tega, ker je fašistični pokret imel za seboj delavsko mladino severne Italije. Tudi Hitler se je dokopal do oblasti samo zaradi tega, ker se je naslajal na delavstvo in zaradi tega tudi svojo stranko imenoval »delavsko«.

S tem seveda ni rečeno, da bi delavstvo moralo služiti le temu, da se razni pokreti s pomočjo njega spravljajo na oblast in ga izkoriščajo za svoje cilje. Delavski stan je s svojimi lastnostmi dobil pravico, da pri oblikovanju politične usode svojega naroda in svojega stanu sodeluje.

V naši domovini se je odigrala ista borba kakor v drugih evropskih državah. To je borba med internacionalizmom in nacionalizmom, borba med onimi, ki stremijo za tem, da se uniči vse to, kar je bistveno narodnega, da se vzpostavi brezoblični mednarodni družabni red ali bolje rečeno družabni nered — in onimi, ki vidijo v spopolnitvi družabnih odnosov na narodnih temeljih najboljšo garancijo za boljšo bodočnost vseh stanov naroda. V tem boju je v Sloveniji naša Zveza združenih delavcev kot nositeljica teženj in stremeljenj slovenskega delavskega stanu v zadnjih letih odigrala odločilno vlogo.

Narodnega delavskega gibanja pri nas pred pojavom ZZD skoro ni bilo in se zato ni moglo parirati akcije sistematično finansiranega internacionalnega tabora. Šele ZZD je s svojo brezkompromisno odločnostjo postavila močan obrambni zid, da s tem zajezi val internacionalizma in ga postopoma s sistematičnimi udarci uniči.

Slovenski delavec, organiziran v Zvezi združenih delavcev, je s tem vzpostavil nove vezi v okviru samega stanu in tudi vezi do svojega naroda. Odkregel se je umetnim in bledim idealom, ki so bili prihotapljeni iz inozemstva. To je bilo mogoče samo zaradi tega, ker je z obema nogama stal sredi svojega naroda. Samo ob sebi razumljivo je zaradi tega, da zahteva pravico soodločevanja pri usodi naroda.

Čeprav igra delavski stan v narodni družini stanov tako velevažno vlogo, vendar do sedaj ni bil tako upoštevan, kakor to zasluži. Če so bili v katerem izmed naših parlamentov po svetovni vojni tudi kakšni zastopniki delavstva, so se ti zbirali v vrstah tistih izbornih plačanih funkcionarjev, ki niso videli svojega naloga v službi svojega stanu, temveč, da zadovoljijo svoje inozemske inštruktorje.

Zopet so na vidiku volitve v narodno skupščino. Narodno delavstvo ima pravico zahtevati, da bodoča narodna skupščina ne bo brez predstavnikov delavstva. Socialna in gospodarska vprašanja, ki jih bo morala ta skupščina rešiti, so tako važna, da ni nihče bolj upravičen pri reševanju teh problemov sodelovati, kakor delavec sam, ker se vsa ta vprašanja v največji meri tičejo kože delavca samega. Delavstvo ima pravico zahtevati, da ne bo samo oddajalo svoje glasove in da se za njegovim hrbtom v narodno predstavništvo zarinejo tudi njegovi zastopniki, ki nimajo s socialnim položajem in bojem delavstva nobenih vezí. V bodoči narodni skupščini mora biti naše delavstvo zastopano z ozirom na važnost kot proizvajalni stan in bo njegov boj v bodoče šel tudi v tem pravcu.

Zahtevamo

decentralizacijo SUZOR-ja

Z novo ureditvijo države je stopila na dnevni red tudi nova ureditev socialnega zavarovanja. V uredbi o banovini Hrvatski je osvojeno načelo, da se prenese posli socialne politike na bana Hrvatske banovine. To je, da se decentralistično reši tudi vprašanje delavskega zavarovanja. (bolniškega, nezgodnega, starostnega in brezposelnega.)

Za vse gospodarske kroge v Sloveniji je vprašanje decentralizacije delavskega zavarovanja velike važnosti in bila bi velika škoda, ako bi zamudili priliko, da pripomoremo, da se to zavarovanje urredi tako, da bo zavarovancem v korist ne pa v škodo, da bo v korist tudi delodajalcem ne pa v škodo.

Glavni nosilec zavarovanja je SUZOR. Ni ustanove, ki bi bila bolj centralizirana, kakor SUZOR — vsa plačila, izplačila, nakupi se vrše na njegov račun. Poglejmo, kakšno je bilo poslovanje SUZOR-ja z ozirom na Slovenijo:

SUZOR je imel po svojih 20 krajevnih organih v zadnjem času circa 706.000 zavarovanih članov, od teh odpade:

na Slovenijo ca 15% (okoli 109.000)
na Hrvatsko banovino 30%
na ostale dele države 55% (zavarovancev).

Celokupni dohodki SUZOR-ja so znašali za gornje članstvo ca 700 milijonov din.

K tej vsoti je dala Slovenija ca 16,5%.

Hrvaška ca 32%, ostalo pa ostali del države t. j. 51,5%.

SUZOR ima del svojega premoženja v nepremičninah in sicer ca 253 milijonov. Od teh investicij odpade ca 46% na Hrvaško, čeprav so dohodki ca le 32%. Na Slovenijo pa ca 12,5%, čeprav so dohodki prebl. ca 16,5%.

Na ostale dele države le ca 37,5%, čeprav so dohodki 51,5%.

Dolgoročnih hipotekarnih posojil je dal SUZOR do sedaj:

Sloveniji 18,5 milijonov,
Hrvaški ca 53 milijonov,
Srbiji in Vojvodini 43. milijonov,
državi ca 53 milijonov.

Mislimo, da se bo za tako krivično zapostavljanje Slovenije vsak gospodarstvenik tako v pogledu investicij, kakor v pogledu posojil zahvalil za to skupno gospodarstvo.

Še hušje je pa, kar se tiče kritja primankljajev okrožnih uradov. Da nastanejo primankljaji so vzroki različni. Izvajanje socialnega zavarovanja zavisi od ljudi — (rigoroznost zdravnikov, pritisk članstva na OUZD itd.) Primankljaji zavise tudi od izterjatve. Po nekod se prispevki slabo izterjujejo. Morda je vzrok tega vsega prav to, da je SUZOR upeljal to prakso, da iz presežkov nekaterih okrožnih uradov krije primankljaje drugih okrožnih uradov. Tako mnogi slabo upravljani okrožni uradi žive na račun tistih, ki vestno izvajajo socialno zavarovanje.

Tu ni druge pomoči, kakor decentralizacija. Ako pregledamo posledice, gornjih nedostatkov, tedaj vidimo iz posameznih bilanc, da so v letu 1922 do 1934 le v bolniški panogi okrožni uradi v Jugoslaviji imeli sledeče rezultate:

Okrožni uradi:	Višek v milijonih	primanklaj v milijonih
Banja Luka	8.72	
Bjelovar	1.74	
Beograd	51.95	
Brod na Savi	1.53	
Ljubljana	21.72	
Niš	1.02	
Novi Sad	6.54	
Sarajevo	2.58	
Sombor	4.02	
Subotica	0.67	
Tuzla	1.05	
Travnik	1.27	
Veliki Bečkerek	3.84	
Vršac	4.69	
Zagreb	1.19	
Merkur	7.26	
Trg. bolniško podp. društvo	3.70	
Trgovačka mladina Beograd	1.43	
Mostar		0.78
Dubrovnik		7.34
Karlovac		4.58
Osiyek		1.20
Split		12.49
Sušak		3.31
Varaždin		0.76
Zemun		0.28

Rezultati so taki, da se ne dajo zagovarjati. Samo dva hrvaška zavoda sta za dobo 12 let bila aktivna, vsi ostali hrvaški zavodi pa so za 29.76 milijonov deficitni.

Ljubljanski urad je v tej dobi imel 21.72 milijona presežka, ki je šel za kritje primankljaja drugih okrožnih uradov. Te številke govore dovolj jasno in se jih ne da izpodbiti.

Če pogledamo sedaj še nezgodno panogo, tedaj bomo videli še večje primankljaje, (SUZOR je iz previdnosti ne vodi posebej, čeprav bi jo moral).

Celokupni primankljaji le hrvaških zavodov so bili do danes ca 65 milijonov. To breme nosijo presežki drugih zavodov, med katerimi je tudi ljubljanski okrožni urad.

Kaj bi se s temi milijoni naredilo v Sloveniji, si lahko vsak misli. Rešitev je samo ena: da se čim preje decentralizira SUZOR.

Decentralizacija bo v korist tudi državi, ker bodo posamezne pokrajine skrbale za pravilno-vestno izvajanje delavskega zavarovanja in ne bodo zapravljale tja v en dan denarja delodajalcev, oziroma delavskega, končno pa tudi državnega denarja.

Odločne besede hrvatske delavske zveze

Osrednji urad v Zagrebu naj se odpravi

V nedeljo dopoldne je bilo v Zagrebu zborovanje Hrvatskega radniškega saveza, ki ga je vodil predsednik Alojzij Pečnik. Na redni občni zbor te organizacije je prišel med drugim podpredsednik HSS Avgust Košutič, dalje poverjenik za socialno politiko pri banski upravi dr. Rasuhin, zastopnik Gospodarske sloge, zasebnih nameščencev, železničarjev, brodarjev kakor tudi komisariji okrožnih uradov, ki spadajo pod Hrvatsko.

Glavno poročilo je podal glavni tajnik Vekoslav Martinec, ki je povedal, da je HRS lani imel 92.000 članov, letos pa jih ima že 133.000. Naglašal je razmere hrvatskega delavstva ter njegove organizacije, nakar je prešel na delavsko zavarovanje. Glede tega pa je izjavil dobesedno:

»Znanega našega stališča glede likvidacije centralističnega Osrednjega urada za zavarovanje delavcev žal niti pri najboljši volji ne moremo spreminjati.

Čeprav so v najnovejšem času samouprave teh uradov razpuščene in postavljeni komisariji, vendar ti ne morejo nadomestiti primanjkljajev, ne da bi to občutili prav tisti, ki so te ustanove za nje bile ustvarjene.

Krivda vseh nesreč v socialnem zavarovanju je v oligarhiji, ki je zavladala v Osrednjem uradu in v Okrožnih uradih. Tukaj je potrebna nujna in temeljita reorganizacija.

Osrednji urad naj se docela likvidira, ker hrvatsko delavstvo ne bo vzdržalo svojega nosilca, poleg njega pa še nekaj drugi SUZOR.

Sicer pa je HRS izdelal predstavko s strokovno razlago, zaradi česar zahteva, naj se SUZOR odpravi ter izvede popolna avtonomija socialnega zavarovanja.«

Potem je govoril inž. Košutič, ki je v daljšem govoru naglasil načelne temelje HRS.

Pred koncem zborovanja je predsednik Pečnik predlagal 11 resolucij, ki so bile soglasno sprejete kot zahteva HRS. Med drugim je bilo soglasno sprejeto, naj se socialno zavarovanje po deželah razdeli ter da se odpravi SUZOR.

Nazadnje je bilo soglasno sklenjeno tudi to, da poslej HRS ne bo imel nikdar nobenega stika več s socialistično delavsko organizacijo URS.

Iz centrale

Vse podružnične odbore opozarjamo na okrožnico št. 39. Prečitajte jo in delajte hitro.

MARKICE

Z novim letom uvajamo plačevanje članarine potom posebnih markic, ki naj jih blagajniki nalepijo članom v njihove legitimacije.

KOLENDARČEK ZZD

Koledarček je pošel. Podružnice naj za prodane izvode pošljejo takoj obračun. — Neprodane izvode nam naj čim preje vrnejo, da moremo postreči novim naročnikom. Cena koledarčka je din 8.

OBČNI ZBORI PODRUŽNIC

V mesecu januarju in prvi polovici februarja 1940 naj skličejo vse podružnice svoje redne letne občne zборе. Čim preje javite centrali dan in uro občnega zbora.

PROTIKOMUNISTIČNE BROŠURE

V prilogi »Slovenskega doma« so priče izhajati brošure s protikomunistično smerjo. — Doslej je izšla tretja brošura. Brošure po svoji globoki vsebini zaslužio, da jim naše podružnice posvetijo vso pozornost. Širijo naj jo med svojim članstvom in jih obravnavajo na svojih sestankih. Shranjujte jih tudi v arhivu, ker so trajne vrednosti.

B e l e ž k e

Obsojena brošura proti komunizmu

Prejeli smo:
Musek K. Vitko, urednik »Delavske pravice«
Ljubljana — Bolgarska 32.-I.

V Ljubljani, dne 11. 12. 1939.
P. n.
uredništvu lista »Slovenski delavec«
Ljubljana
Miklošičeva c. 22-II.

Prosim, da z ozirom na točko 26. tiskovnega zakona objavite zaradi napačno navedenih mojih besed na medicinskem obnem zboru, ki ste jih objavili v 50. številki Vašega časopisa od 9. 12. 1939, na tretji strani v četrtim stolpcu zgoraj, sledeči popravek:

»Ni res, da sem ob volitvah na univerzi izjavil: »Snovanje kakršnekoli marksistične liste bi bil zločin nad slovensko medicino, za katerega se bodo morali taki ljudje zagovarjati pred vsem slovenskim narodom.« — temveč je res, da sem ob priliki volitev v strokovno društvo slovenskih medicincev v govoru o političnem razračunavanju na račun nepopolne medicinske fakultete v Ljubljani izjavil, da bi bilo snovanje kakršnekoli protimarksistične liste v smislu političnega obračunavanja greh nad slovensko medicino, za katerega se bodo morali taki ljudje zagovarjati pred vsem slovenskim narodom.«

Zahvaljujem se Vam za uslugo!

S spoštovanjem!

Musek K. Vitko, l. r.

Prinašamo rade volje popravek gospoda akademika Museka. Smo itak mislili sami od sebe prinesiti pojasnilo za tiste čitatele lista, ki morda Museka ne poznajo zadosti, da je v zadnji številki našega glasila tiskarski škrat spadal vsebinsko sestavka »Obsojena brošura proti komunizmu«.

Gospod Musek se kajpak zelo rad eksponira za levico. Zato je napadel brošuro proti komunizmu, zato je podajal izjave v akademskemu društvu »Zarja«, zato širi tudi s podpisom svojega imena neke letake. Zato tudi ni poslal »Straži v viharju« popravka na njeno pisanje, da sumi, da je ob volitvi na univerzi volil marksistično listo ter tako podprl tam marksiste tudi praktično v borbi proti katoliškim organizacijam. Zato je tudi samo greh tiskarskega škrate, če je iz »snovanja kakršne koli proti marksistične liste« napravil »snovanje kakršne koli marksistične liste«. Gospodu Museku mi ne bi hoteli napraviti »krivice«, ki mu jo je storil tiskarski škrat, ko ga je iz borca za marksizem hotel napraviti za borca proti marksizmu, ker je gospod Musek od take spreobrnitve zelo daleč proč.

Podjetniška organizacija

S podjetniško organizacijo in z razdirači so psovali ob nastanku ZZD. Delavstvo so naši nasprotniki hoteli prepričati, da je zveza združenih delavcev v službi kapitala.

Od takrat so minula štiri leta. Delavstvo se temu varanju ni dalo zapeljati. Naša zveza pa je tudi praktično s svojim delom dokazala, da je prav ona najboljša zastopnica delavskih interesov in zato tudi kapitalistu trn v peti.

DELO MESTO KRIČANJA.

Mi nismo kričali o krvosesi in zjedalcih, ker s kričanjem nikogar ne bomo rešili. Mirno in stvarno pa prevdarno smo delali za delavski dobrobit, za uveljavljanje delavskega stana in za upoštevanje njegovih pravic v celotnem javnem življenju. Mi bomo to delo nadaljevali, dokler ne dosežemo svojega cilja. Pri tem delu je ZZD rastle številčno na svojem članstvu, rastle po svojih skupinah, po svojem ugledu in po svojih uspehih. Lahko rečemo, da so ti uspehi tolikšni, da takih nobena druga strokovna organizacija v razdobju tako kratkega časa štirih let niti od daleč ne more izpričati. Naša zasluga je, da je delavski pokret prekorlačil ozke meje industrijskih centrumov in začel organizirati tudi podeželje v manjših krajih in v manjših obratih. Naša zasluga je desetine in desetine sporazumov in kol. pogodb med delavstvom in delodajalci. Naša je zasluga, da se je s posredovanjem ZZD plača delavstvu dvignila tako, da so po zaslugi tega dela delavci prejeli težke milijone, ki bi jih drugače ne bi bili.

Smersu Rudolf:

Ženska volilna pravica

V zadnjih tednih čitamo v dnevnem in drugem tisku članke o ženski volilni pravici. Čitamo resolucije, ki jih izdajajo razna ženska društva, čitamo zahteve in razloge, ki govore za to, da naj se da tudi ženskam volilna pravica. Kar je pri vsem tem posebno zanimivo je to, da te zahteve prihajajo iz onih vrst in onih taborov, ki doslej ženskam volilne pravice niso hoteli priznati. Tako na primer vidimo, da se za žensko volilno pravico poteguje ženstvo iz levičarskih in liberalnih krogov ter tistih krogov, ki ženskam ni hotelo priznati političnih pravic.

Nekatera ženska društva, pa tudi nekateri manj poučeni posamezniki nas povprašujejo, kakšno je naše stališče do ženske volilne pravice.

Resnično je manj poučen, kdor nam zastavlja tako vprašanje. Mi iz slovenskega in katoliškega tabora smo imeli vedno enako stališče do tega vprašanja, ki smo ga mnogokrat jasno precizirali in jasno izpovedali. Bivša Slovenska ljudska stranka je bila pri nas prva stranka, ki ni samo priznavala ženskam volilne pravice, ampak, ki je imela tudi v svojem programu žensko volilno pravico in se je za ta program tudi borila. Ako v tej točki še do danes nismo uspeli, ni to krivda našega narodnega političnega vodstva, ampak leži krivda ravno pri zastopnikih onih krogov, ki bi si danes radi z vprašanjem ženske volilne pravice kovali svoj politični kapital.

Mi smo torej vedno bili in smo tudi danes za to, da se tudi ženam priznajo in dajo politične pravice. Mi smatramo, da je v javnem življenju vse polno vprašanj, pri rešitvi katerih naj pomagajo odločevati ali pa naj samostojno odločajo ženske. Mnogo je namreč takih vprašanj, ki jih po svoji naravi ženske bolje razumejo in jih morejo zato tudi bolje rešiti. Zato z obema rokama podpišemo proglas, ki so ga sklenile poslati na merodajna mesta zastopnice slovenskega katoliškega ženstva v Sloveniji. Te zahteve se glase tako-le:

»Ker je stala žena vse do sedaj ob strani vsega političnega življenja in dela ter je bila skrb za javni blagor izključno le v moških rokah, je skrajni čas, da se pokliče tudi ženo k sodelovanju.

čanju. V mnogih državah so že prišli do spoznanja in dali ženstvu priliko, da pokaže svojo politično zrelost.

V javnem življenju je premnogo vprašanj, za katerih rešitev je žena zaradi svojega materinskega, vzgojnega in praktičnega smisla naravnost poklicana. Povsod tam, kjer je treba resničnega srčnega razumevanja, takta, spoznanja sočloveka, pogleda v podrobnosti življenja in pripravljenosti za pomoč, bo prej ali slej država morala poklicati ženo k sodelovanju.

Za splošno blagostanje naroda in države naj bi vsak državljan po svojih zmoglostih prispeval. To velja naravno tudi za ženo. Saj tudi zanjo veljajo vsi zakoniti predpisi glede davkov, taks in drugih dajatev. Kako čudno se sliši, da ima žena dolžnosti, pravice pa ne!

Zato naj vsi, ki pri sedanjem uveljavljanju volilnega zakona sodelujejo, dajo tudi ženstvu vse politične pravice!

Igrajo se...

Tako kakor otroci. Z delavstvom in njegovimi interesi delajo kot z igračo. Nič jim ni mar, kakšne posledice bo rodilo njihovo nespametno ravnanje. Sebi in svoji trmi strežejo, v skrbi za lastne interese pozabljajo na delavstvo. Združeni socialisti so to. Govorijo o enotnosti, pa so sami med seboj razbiti, govorijo o svobodni borbi, pa je sami ne poznajo, govorijo o strokovnih gibanjih, pa jih voditi ne znajo. Povsod lepe besede, dejanj pa je malo. A vse lepe besede ne zakrijejo nelepah dejanj. Tisti, ki toliko govorijo o enotnosti med delavstvom, enotnost rušijo, med govorjenjem o svobodni teror uganjajo, v strokovna gibanja delavstvo zapeljujejo, iz njih ga rešiti ne znajo. Dokazuje imamo za to!

Ni jim za delavstvo.

Mislimo, da je Delavska zbornica tista, ki mora strokovna gibanja delavstva uravnati in voditi. Mi smo to mislili in priznavali tudi takrat, ko naši zastopniki v Delavski zbornici besede niso imeli, ko je bila naša organizacija v zbornici kakor deseti brat. Iskreno smo z zbornico sodelovali takrat, zato danes še toliko bolj vemo ceniti koliko je to sodelovanje vredno. Ko je Delavska zbornica prišla v naše roke, bi pričakovali, da bodo tisti, ki so enotnost vedno povdarjali, to enotnost tudi dokazali.

A zgodilo se je drugače. Mesto da bi v težkih časih najvišjo delavsko socialno institucijo podpirali, so ji skakali v hrbet. Podpise so med delavstvom proti zbornici pobirali in delali nerazpoloženje. Toda to je bilo še razumljivo. Užaljeno samoljubje je to zahtevalo in njemu so ustregli, ko so to delali. A zopet smo pričakovali, da bodo vsaj takrat, ko bo šlo za delavski kruh, ko bo šlo za pomoč najbednejšim, pozabili osebne interese ter šli v borbo za delavstvo. Toda zgodilo se je drugače.

Delajo na lastno pest.

Radi svojih koristi so delavske koristi zapostavljali. Delavska zbornica je na zadnjo sejo tarifnega odbora povabila tudi vse delavske strokovne organizacije, da se te seje po svojih zastopnikih udeležijo ter stavijo svoje predloge in pripombe k celi vrsti važnih uredb, katere se tičejo delavstva vpoklicanega na vojaško službo. Ne Jugoslovanska strokovna zveza, ne marksisti se te seje tarifnega odbora nista udeležili. Toda seja se je vršila tudi brez njih. Pokazali pa sta obe organizaciji s tem, kako daleč pred skrbjo za delavske interese je pri njima postavljena užaljenost in samoljubje.

In šli so še dalje. Na lastno pest preko Delavske zbornice so začeli neko akcijo, za spremembo stavbinske kolektivne pogodbe, oziroma odpoved iste. Tudi ZZD bi radi na svoja pota speljali. Vabili so na sodelovanje, mesto da bi se obrnili na Delavsko zbornico. Mi smo jasno povedali svoje

ženstvo, deležno teh pravic, bo vedno in povsod skrbelo, da bo služilo narodu in državi in s tem častno vršilo svojo dolžnost.

Pripominjamo, da je v letih po vojni slovensko narodno predstavništvo že izvajalo za Slovenijo ženam volilno pravico za vse volitve v naših domačih javnih ustanovah. Tozadeveni zakon je bil že sprejet. Ko se je pa nasprotnikom posrečilo, da so s pomočjo centralizma naše pravo narodno predstavništvo izrinili iz vlade, so ti takoj pokazali vso svojo reakcionarnost ter so poskrbeli, da zakon o volilni pravici slovenskega ženstva nikoli ni stopil v življenje. Če se danes naši nasprotniki iz liberalnega in iz levičarskega tabora pridružujejo borbi za žensko volilno pravico, popravljajo le svoje stare grehe. Nosilci borb za enakopravnost žene z možem, pa ostanejo ljudje s krščanskim svetovnim nazorom. (Pripomba uredništva).

mnenje: Akcijo naj začne Delavska zbornica. Ona naj skliče tozadevne razgovore in razprave. Tam mi sodelujemo. Za njenim hrbtom ne! Toda raje so vso akcijo speljali v negotovost, kakor pa da bi se v interesu skupnosti vklonili. Zahtevajo odpoved stavbinske kolektivne pogodbe, tako kakor so zahtevali odpoved tekstilne pogodbe. ZZD je takrat ugovarjala, a ni bila podpisnica pogodbe. Zasluga združenih socialistov je, da je danes 23.000 tekstilnih delavcev brez vsake kolektivne pogodbe. Isto bi sedaj radi napravili s stavbinskim delavstvom. Začeli so akcijo pri TPD. O enotnosti ni bilo tedaj ne duha ne sluha. ZZD, ki ima organiziranega veliko število rudarskega delavstva v treh podružnicah, o stvari sploh ni bila obveščena, kakor tudi ne Delavska zbornica. Da je taka akcija že v naprej obsojena v neuspeh, vemo vsi. Vedo to tudi združeni socialisti, a to pač ustreza njihovim načrtom.

Cilj organizacije ni, da bi rušila, ampak da gradi. Organizacije združenih socialistov razdirajo tisto, kar drugi grade. V strahu, da ne bi ZZD pri mezdah akcijah dosegla kaj več, na temeljne stvari pozabljajo. To se je pokazalo ob pogajanjih za kolektivno pogodbo s podjetjem Auersperg v Soteski. Že itak težak položaj so še poslabšali marksisti. Znali so oskrbeti, da so se pririli na razpravo, pozabili pa so po kaj so prišli. Predlagali so mezde, ki so mestoma nižje kakor pa so plače, ki jih podjetje že plačuje. Upravičeno lahko dvomimo v njihove strokovne sposobnosti. Lahko je tisoče delavstva nagnati v stavko, težko ga je rešiti. Leta 1936. so na tisoče tekstilnih delavcev pognali v stavko. Dali jim niso nič. Stavkali so na Jesenicah, delavstvo ni dobilo ničesar, stavkali so tisoči stavbinec — zastoj. Stavkali so kamnolomci v Ribnici, a pustili so jih na cedilu. Vse to je njihovo strokovno delo. Mi s ponosom lahko trdimo, da še nikdar nismo delavstva nagnali v akcijo, ki ne bi bilo uspešno. Pa smo imeli že mnogo stavk in pogajanj in razprav. Več kot združeni nasprotniki skupaj.

Tako se ne sme delati.

Ako bi mi le enkrat storili samo eno izmed napak, ki so jih oni storili nešteto, bi nas razvpili in razkričali na vse strani. A tako so se morali zadovoljiti samo s pavšalnimi obdolitvami, brez stvarnih dokazov. Nočemo si iz napak drugih kovati kapitala, a prav pri združenih nasprotnikih se učimo, kako ne smemo delati, če hočemo delavstvu ohraniti vsaj tisto kar ima. A ugotavljamo, da JSZ, NSZ in URŠJ, absolutno ne vrše svojih dolžnosti napram delavstvu, ampak samo razdirajo in ovirajo še delo tistih, ki imajo dobro voljo delavstvu pomagati. Resnično, igrajo se z delavskimi interesi, kakor otroci z ognjem. A temu igračkanju bo treba na en ali na drug način čim prej napraviti konec.

Naša borba - naša rast

Gorje pri Bledu

Ko je bil 28. okt. letos ukinjen delavski vlak št. 919, ki je vozil delavstvo na nočno zameno, je naša organizacija začela težko borbo za obnovo tega vlaka. Ob priliki, ko so naši funkcionarji pobirali podpise, je eden od »delavskih voditeljev« izjavil, da on ne podpiše, ker je za delavstvo že zadosti sedel po »arestih« ter ni podpisal, drugi pa so spet zmajevali z glavami, češ: kaj boste vi zelenci! Danes, ko je vlak na našo prošnjo, ki je bila vložena v imenu delavstva in po intervencijah naše centralne vrzjen, pa so se pojavili isti »voditelji«, ki razglajajo delavstvu, da so oni priborili vlak nazaj. Naivneži jim pa seveda nasedajo, kljub temu, da je vedno več in več tistih, ki so našo ZZZD spoznali za tisto, ki njih potrebe razume.

Nepravilno se nam zdi od žel. uprave, da delavce ob odhodu z dopoldanskega šihta tlačijo v tri vagone, tako, da morajo stati na pločnikih celo na stopnicah, kar je celo proti predpisom. Zgodilo se je celo, da so potisnili delavce v poštini vagon, kjer so bili prašiči, med vozovi pa je vozil vagon II. razreda, kjer je sedel trebušast gospod. Ker smo tudi delavci ljudje, zahtevamo od železnice, da dá na Bohinjski progi zadostno število vagonov.

Odbor naše podružnice je na svoji seji dne 8. decembra sklical IV. redni občni zbor s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika.
2. Poročila odbornikov in preglednikov.
3. Volitve novega odbora.
4. Sprememba pravilnika podpornega fonda.
5. Povišanje članarine.
6. Slučajnosti.

Občni zbor se vrši v nedeljo 17. dec. ob 11. uri dop. v Gorjanskem domu. Če ob sklicani uri ne bi bil sklepčen, se vrši pol ure pozneje občni zbor, ki je sklepčen ob vsaki udeležbi. Odbor.

Tržič

V nedeljo, dne 17. t. m. bo v Rokodelskem domu ob 10. uri dopoldne članski sestanek naše podružnice, vse naše člane in prijatelje vabimo, da se tega sestanka udeležijo. Pride zastopnik centrale.

Grize

Naša podružnica sklicuje za nedeljo, dne 24. t. m. popoldne članski sestanek delavstva rudnika Zabukovca-Grize. Ker pride na ta sestanek zastopnik centrale iz Ljubljane, je udeležba za vse člane obvezna.

Miklavževanje ljubljanskih stavbincev

V sredo dne 6. t. m. smo imeli ljubljanski stavbinci prav lepo miklavževanje. Z žilavo pridnostjo in marljivostjo smo zbirali darila, katere so poklonili uvideni ljubljanski trgovci in obrtniki. Skupna vrednost daril je predstavljala približno din 5.000.—. Razdeljeno je bilo 137 kg bele moke, 25 kg testenin, 20 kg riža, 70 zavitkov žitne kave, 312 metrov raznega blaga, 19 srajc, 290 zvezkov, mnogo peres, svinčnikov ter raznih šolskih, kuhinjskih in drugih potrebščin.

Obdarovanih je bilo 78 revnih in potrebnih članov. Vodstvo naše podružnice, ki si je nadelo to težavno in neahvalno delo, je žela za svoje delo popoln uspeh. Prireditve se je udeležilo par sto članov s svojimi družinami in so bili vsi pogoščeni s toplimi klobasami in kruhom. Bila je to lepa društvena prireditve, katere se je udeležilo tudi celotno vodstvo centrale.

Prireditve je otvoril predsednik tov. Kralj, ki je z lepimi besedami pozdravil navzoče članstvo ter podal nekaj koristnih smernic za bodoče delovanje, zakar so se mu navzoči zahvalili z burnim aplavzom.

Sledila je deklamacija Luzarjeve Anice, ki je z nežno preprosto deklamacijo pozdravila prihajajočega Miklavža. Nato je prišel ljubljenev vseh otrok — Miklavž — v vsem svojem sijaju z vsem svojim spremstvom in otroke nagovoril:

»Molite dragi malčki«, je med drugim dejal, prosite Vsemogočnega, naj stori, da človek ne bo napram človeku zver, naj svet postane bolj krščanski, naj zavladajo med narodi ljubezen. Vi, dragi otročki, otroci delavcev, ki trpljenje gledate najbliže v obraz, ubogajte Vaše drage mamiče, poslušajte vse lepe nauke, katere učijo oni, ki se za Vašo usodo res zanimajo in videli boste, da Vam bom v bodoče prinašal veliko daril, da boste z njimi preskrbljeni vse leto, vse življenje.«

Dragi tovariši, delavci! Držimo se navsota našega Miklavža tudi mi. Ne nasedajmo hujskačem, demagogom in vsem onim, ki bi po naših hrbtih radi prišli na visoka mesta, temveč poslušajte in ubogajte naše slovenske krščanske voditelje, da bo tudi nam prinesel Miklavž to, česar si najbolj želimo, to je svetlo bodočnost.

Strokovni tečaj v Murski Soboti

V nedeljo 10. t. m. je bil pri nas strokovni delavski tečaj prvi, odkar obstoja pri nas Zveza združenih delavcev. Centrala je poslala na tečaj predavatelje, ki so za svoje trudapolno delo imeli vnete slušatelje. Delavke so pazljivo sledile izvajanjem in se še v poznih popoldanskih urah od zastopnika centrale niso mogle ločiti. O zgodovini strokovnega gibanja in v idejni osnovi ZZZD ter o socialni zakonodaji, njenim pomenu in boju za njeno zboljšanje nam je predaval tov. Langus, tov. Grebenšek o disciplini in administraciji v organizaciji ter o boju proti marksizmu in komunizmu, tov. Luzar pa o socialnih ustanovah, mezdni gibanjih in pomenu obratnih zaupnikov in njihovih nalogah.

Predvsem je bilo važno predavanje o zaupnikih, radi katerih imamo pri nas nepotrebne skrbi, ker so gotovi gospodje, ki mislijo, da morajo sami postavljati v svojem obratu zaupnike in da je dovolj, če so priznani od podjetja in da ni potrebno še priznanja oblasti, kakor to delamo mi.

V zadnji številki »Slov. delavca«, katerega prejema pri nas v Murski Soboti že sleherni delavka in delavec, smo opisali le en slučaj, ki je vsem dokazal krivice, ki se bodo in se morajo maščevati. Šele na tem tečaju, se nam je popolnoma raztolmačilo pravice, ki nam pripadajo in tako tudi načrt kako moramo te pravice ne samo čuvati, pač pa iste tudi izboljšati.

Prav nič ne zamerimo delavkam, ki čakajo še na uspeh naše organizacije in katere še niso v naših vrstah (saj jih je itak malo) zakaj delavec, odnosno delavka, ki ne pozna svojih pravic je iz strahu pred podjetjem odvisna le od istega in se tako ne drzne pokazati svoje prave barve.

Delegati iz centrale niti verjeti niso mogli, ko smo v debati opisovali dejanski položaj. Pregovor pravi, da »kdor pred drugim jamo koplje, običajno sam vanjo pade«. Cvetič je utemeljeval odpust sedemlet zaposlene delavke in sedanje obratne zaupnice s tem, da je za delo nesposobna, da v družbi sodelavk, kar je akordna postavka, nikdar ne zasluži toliko kakor

Slovenjgradec

Končno smo tudi delavci v Slovenjgradcu uvideli potrebo po močni in enotni narodni delavski strokovni organizaciji ter zato ustanovili novo podružnico ZZZD.

V nedeljo, dne 10. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor te naše nove delavske postojanke, na katerem nam je poročal tov. Zajc iz Velenja o delu ZZZD, njenih uspehih in potrebi prave delavske strokovne organizacije. Navzoči delavci so sledili izvajanjem govornika z velikim zanimanjem in si nato izvolili podružnični odbor, ki bo prevzel posle in skrbel zato, da se naša podružnica razvije v krepko postojanko ZZZD za dobrobit našega delavstva.

Za njim je nastopil bivši poslanec gospod Ivan Theuerschuh iz Slovenjgradca, ki je v stvarnih besedah pojasnjeval važnost delavskega združevanja ter odkril hinavščino marksizma in komunistov. Delavstvo, ki se je občenega zbora udeležilo v prav lepem številu, je z zanimanjem poslušalo oba govornika. Pristopilo je mnogo delavcev in delavk k organizaciji, nakar se je izvolil tudi odbor, ki bo vodil bodočo podružnico.

Sklenilo se je, da se v teku 14 dni vrši ponovno sestanek.

Kamnik

V nedeljo, dne 26. XI. se je poročil naš agilni član tov. Koželj Fortunat s tovarišico Čimžar Ivano. Vse članstvo jima želi obilo sreče!

Viničarjevi prejemki

DEPUTATNA ZEMLJA

Nadalje je vsak viničar upravičen, da dobi četrtno tiste površine vinograda, na katerega je bil najet v službo kot viničar, deputatne zemlje. To zemljo mora dobiti brezplačno, odnosno je ta zemlja del njegove plače. Tam kjer teh zemljišč ni, mora vinogradnik dati ob 1. novembru vsakega leta toliko krušnega zrnja ali krompirja, kolikor bi se predvidoma na pripadajoči površini pridelalo. Količina je točno in jasno določena v uredbi viničarskega reda. More pa dobiti namesto v naturi, tudi v denarju, da si pripadajočo količino teh živil kupi. V teh ozirih se premnogokrat godijo viničarjem krivice; ali da tega nadomestila sploh nič ne dobi, ali če dobi, pa se mu dá malo vreden pridelek, katerega posestnik ni mogel drugje spraviti v promet, gotovo pa ne za tako ceno, kakor jo mora v takih primerih tukaj plačati le viničar. V veliko primerih pa mora viničar to, po zakonu brezplačno mu pripadajočo deputatno zemljo, ali pa dani nadomestek, prav težko odslužiti. Tak postopek je celo pogost pri kmečkih vinogradnikih. Veliko teh nikakor ne more razumeti, da bi moral viničarju, še razen morda dnevnice 6—8 dinarjev, še z morebitnim dodatkom pijače in kruha za južino, še dajati kaj zemlje, ne da mu to viničar odsluži. Nadalje ni malo kmečkih vinogradnikov, ki jim nikakor ne gre »v glavo«, da bi morali viničarju vsako delo plačati. Prečesto sliši kmečki viničar od gospodarja: »Saj lahko greš drugam si denar zaslužiti, ko boš doma z delom gotov.« Pravilno zamišljeno, a v praksi pa bolj malo pomembno. Taki gospodarji pozabljajo, da bodo v tistem času, ko bo viničar moral doma delo opravljati, že delali tudi drugi in tudi že mnogi medtem delo sami opravili.

ZA DOLOČENO POVRŠINO VINOGRADA

Neprimeren postopek glede površin deputatnih zemljišč je tudi pri nekaterih večjih vinogradnikih, ki imajo po več viničarjev in skupno obdelujejo vinograd, tako da viničar včasih niti ne ve, za koliko površino vinograda je najet, pa se mu deputatna zemlja, kakor tudi nagrada odmerja po številu njegovih delovnih moči, izračunano s številom delovnih dni ene družine, deljeno s količnikom, koliko delovnih dni se je porabilo v enem letu na površini enega orala vinograda. Tak postopek bi bil pravilen iz razloga, da dobe res vsi viničarji po razmerju svojih delovnih moči enake dele teh deputatnih zemljišč in nagrad. Ima pa to temno stran, ker viničar nima vpogleda v te račune in se ga na ta način čestokrat prevari. Vsled tega priporočamo vsem viničarjem, da sklepajo pogodbe za gotove površine vinograda, četudi bodo morda v službi potem vinograde obdelovali skupno.

Radi določitve deputatnih zemljišč in izplačila nagrad pa se od strani vinogradnikov, kakor se zdi, v čimdalje večji meri dogajajo prevare v utajitvijo površine vinogradov. Tako nam je znan slučaj, da ima neki lastnik vinogradov (z imenom še bomo prišli na dan), 28 oralov vinograda. Tako izkazujejo katasterski in davčni spisi. Ko pa je lastnik pred kratkim ta vinograd »razdelil« med viničarje na pismene pogodbe, pa »meri« ta vinograd komaj 23 in pol orala. Ostalih 4 in pol orala pa so menda že »zasedle boljševiske čete«...? Mi viničarji pa se bomo potrudili, da bomo iz tega »izginulega« dela vinograda, pa tudi iz drugih, na ta način »ukradenih« vinogradov, s pomočjo zakona pregnali »tatove«!

Košnik Jože.

(Dalje prihodnjič.)

Nadaljevanje z 2. strani.

nizacijo sprejelo s skrajnim odporom in tako obenem tudi dokaz kako zelo zvesto ZZZD služi delavskim interesom. Imamo pa celo slučaj, da so nasprotni strokovni pokreti borbi ZZZD s podjetji skočili v hrbet. Ko smo mi zahtevali pri podjetju »Motvoz« v Grosuplju pogajanja, smo dobili odgovor od podjetja, da se je že sporazumel z marksistično strokovno organizacijo in naj zato naš zastopnik ne hodi v Grosuplje. Podružnica v Grosuplju nas je obvestila, da je bil dotični sporazum narejen takoj po dospelosti naše pismene zahteve po razgovorih o povišanju plač. V Soteski pri podjetju kneza Auersperga pa se je zgodilo, da smo mi izsilili poravnalno postopanje. Naknadno so prosili tudi marksisti, da se jih na poravnavo vabi, pri poravnavi pa so stavili celo nižje zahteve glede plač delavstva, kakor pa jih je to delavstvo imelo že pred našim mezdni gibanjem, oziroma pred poravnavo.

DEJANJA GOVORE

Tako dejanja govore, kdo resnično in pravilno dela za interese delavstva ter dokazujejo, kako neosnovano je bilo psovaje nasprotnikov našega pokreta z podjetniškim in razdiraškim delavskim pokretom. Zveza združenih delavcev je s praktičnim delom očitke nasprotnikov temeljito ovrgla. Z odkrito in resno borbo pa nikoli za tapciranimi vrati, je reševala delavske interese doslej in jih bo tudi poslej. Naslov podjetniških organizacij pa pustimo drugim, ki so tega bolj vredni.

Pogajanja za stavbinsko kolektivno pogodbo

Zveza združenih delavcev je že v polletnih mesecih v posvetih s stavbinskim delavstvom pripravljala predlog za novo kolektivno pogodbo za stavbinsko delavstvo. Bila je mnenja, da je v borbi za borni kosček kruha tega sorazmerno najslabše plačanega delavstva potrebna čim tesnejša strnjnost vsega delavstva. Predlagala je zato, da bi Delavska zbornica započela tozadevno akcijo in jo vodila v imenu vsega delavstva. Ostale strokovne organizacije pa so pokazale tudi to pot, da jim ni do edinosti med delavstvom niti takrat, kadar gre samo za reševanje njegovega kruha. Pokazale so s tem, da jim je več trmoglava medstrokovna borba, kakor pa delavske koristi. Temu se ne čudimo, ko smo pri njih tega navajeni. Čeprav vedno poudarjajo, da so samo one prave voditeljice za delavske koristi, so n. pr. tudi ob akciji za splošno zvišanje mezd hodile svoja lastna pota ter so celo na anketi, ki jo je sklicala banska uprava, bolj poudarili svoje organizacijske interese kakor pa zastopali koristi delavstva. Celotno delodajalci na tej anketi so se čudili njihovu zadržanju ter ga ožigosali za neprimerne in delavstvu

škodljivega. Po tej poti dosledno gredo naši nasprotniki in bi bilo čudno, če bi bila borba za stavbinsko delavstvo kaka izjema. Šle so svojo lastno pot ob izigravanju predstavnikov njihovega lastnega stavbinskega delavstva, tako, da se je n. pr. g. Ogrin, predsednik gradbene zveze Jugoslovanske strokovne zveze v naši pisarni pritoževal nad njihovim početjem. Ni mogel verjeti, da so »svobodne« organizacije zmožne takega nastopanja, dokler mu v pisarni centrale ZZD tega nismo dokazali na podlagi dopisov, ki smo jih od teh organizacij prejeli.

Sedaj je banska uprava za dan 15. t. m. sklicala poravnalno razpravo med delodajalci in strokovnimi organizacijami in je na razpravo poklicala vse strokovne organizacije. Na tej razpravi bo Zveza združenih delavcev po svojem zastopniku delodajalcem stavila predlog, kakor jih je prejela od svojega stavbinskega delavstva. Naše delavstvo je lahko prepričano, da ga bo Zveza združenih delavcev zastopala tako, kakor zahtevajo njegovi interesi. O poteku razprave in o rezultatih iste bomo poročali v prihodnji številki.

Svet v frontah

ZAPADNA FRONTA

Na zahodu še vedno ni nič novega. Na suhem vlada popolni mir. V zraku malenkostni spopadi med izvidniškimi letali. Na morju pa je vojna postala bolj ostra. Potopljenih je bilo veliko število trgovskih ladij, toda nemške podmornice in mine so svoje uspehe drago plačale. Nemčija je izgubila 5 podmornic in si nakopala popolno zaporo tudi svojega pomorskega izvoza. Anglija in Francija blokado vsega, kar gre v Nemčijo in kar iz nje odhaja, neizprosno izvajata.

FINSKA — SOVJETSKA RUSIJA

Na Finskem je odpor napadenega finskega naroda občudovanja vreden. Sovjetske izgube so bile do sedaj izredno hude. Uspehi sorazmerno neznatni, ker sovjetska vojska na suhem niti do glavnih finskih utrjenih črt ni prišla. Od morske strani so imeli Sovjeti nekaj več uspehov zato, ker tamkaj se Finska sploh ni branila. Zasedli so nekaj otokov in v bombami obmetavali finska obalna mesta. Vojna na Finskem je pokazala, da sovjetska vojska daleč ni to, kar se je o njej napovedovalo. Je pod slabim vodstvom, slabo opremljena, slabo preskrbljena in brez vsakega ognja. Uspehi gredo le na račun velikanske premoči, saj pride na enega finskega vojaka 40 sovjetskih. Vojna na Finskem je razblinila vse govoričenice o bav-bavu rdeče armade in sovjetsko poveljstvo prihaja do spoznanja, da je za Sovjetijo res sreča, da ni zapletena v kakšno veliko vojno in da je za njo edina rešitev, ako se še nadalje skrbno izogiba, da bi se zapletla v kakšno pravo vojno s kakšno velesilo.

NEUTRALNE DRŽAVE

Očividno obstoja namen obeh vojskujočih se taborov, da si pridobijo na svojo stran čim več zaveznikov med nevtralnimi državami. Nevtralne države, tako pravita oba tabora, se bodo morale odločiti za eno ali za drugo stran. Da bi sredi vojskovanja živelo mirno življenje in lepo služile denar, to ne gre. Zato postaja pritisk na nje tudi od dneva do dneva večji.

Že blokada Nemčije je izzvala hud pritisk na nevtralce. Na eni strani so mnoge nevtralne države do sedaj služile lepe denarje, ker so po morju prevažale tovar za Nemčijo ali pa nemško blago ven na svetovne trge. Ta posel so sedaj izgubile. Pomorska trgovina z Nemčijo je zaprta. Na drugi strani pa nemške podmornice in nemške mine ogražajo tudi pomorsko plovbo z Anglijo in je med potopljenimi ladjami največ nevtralnih, tako, da bodo nevtralci morali prekiniti trgovske zveze tudi z Anglijo. Anglija in Francija nadalje pritiskata na nevtralce, da bi vse svoje pridelke njima prodali, med tem ko Nemčija pritiska na nje, da bi Angležem ne dali nič, pač pa vse njej. Nevtralci prihajajo v precep, v katerem prihajajo do spoznanja, da ne bo drugega izhoda,

ITALIJA

Na Balkanu pa je predvsem Italija, ki je sicer zaveznica Nemčije, a je neizprosna nasprotnica vsakega nadaljnjega prodiranja Sovjetije v Podonavje in na Balkan. Italija je šele v četrtek zvečer skozi usta svojega velikega fašističnega sveta — kakor poročamo na prvi strani lista — nedvoumno povedala, da ne dovoli nobeni velesili, da bi na Balkanu kaj storila na svojo pest in po svoji mili volji spremenjala sedanji položaj. Morda bodo nekateri rekli, da se sedaj lahko sporazumejo vsi trije: Nemčija, Sovjetija in Italija, da si južni vzhod porazdelijo med seboj v vplivna območja na isti način kot sta si severovzhod porazdelili Nemčija in Sovjetija. Toda takšen sporazum je nemogoč spričo življenjskega interesa, ki ga ima Italija, da se na Balkanu nikoli ne pojavi Sovjetska Rusija.

Bolj verjetno bi bilo, da se Italija sporazume z Anglijo in Francijo za borbo proti Sovjetski Rusiji. Do takšne izbire pa Nemčija gotovo ne bo želela pritirati Italije.

Sodbe o delavskem zavarovanju

Kratice:

OR = znamenje spisa sodišča delavskega zavarovanja v Ljubljani;
ZOR = znamenje spisa Stola sedmorice, odd. B, v Zagrebu kot vrhovnega sodišča delavskega zavarovanja;
ZZD = zakon o zavarovanju delavcev;
Nov. o p. p. = novela o porodniških podporah k § 49. ZZD;
ODZ = obči državljanski zakonik;
SDZ = sodišče delavskega zavarovanja;
VSDZ = vrhovno sodišče delavskega zavarovanja;
OUZD = okrožni urad za zavarovanje delavcev;
SUZOR = osrednji urad za zavarovanje delavcev;
MSPZ = minister za socialno politiko in narodno zdravje.

K § 6. ZZD

1. »Delavec, ki kmečkemu posestniku v njegovem gozdu seka les, katerega posestnik potrebuje zase, in ga posestnik ni dal sekati zaradi trgovske eksploatacije gozda, ni navezan zavarovanju.« (ZOR 201-1938 od 6. VII. 1938.)

K § 47. ZZD

2. »Bistveni pogoj za odklonitev hranarine po določbi 1. odst. § 47. ZZD, da se sme hranarina, kakor tudi podpore za porodno odrediti, če se bolni član hote ne drži zdravniških navodil in s tem zavlačuje ozdravitev je ta, da je imela nepokornost člana za posledico zavlačevanje ozdravljenja. (Misel: ne bi bilo primerno nalagati OUZDu dolžnost plačevanja hranarine v primeru, ko je član po lastni krivdi podaljšal dobo svojega bolovanja in delanezmožnosti, ker se ni hotel pokoriti navodilom uradovih zdravnikov.) — Nepravilno je tedaj stališče, da je ta določba pooblastila OUZD in njegove zdravnike, da po svojem preudarku izrečejo kazni v obliki kratkodobnega odreka hranarine, če se bolni član ne drži njihovih navodil, čeprav ozdravljenja ne zavleče; napačno je tudi stališče, da sodni zdravnik-zvodenec in SDZ nimata pravice kontrolirati upravičenosti in primernosti odredb uradovega zdravnika, ko ima član, ki je zaradi bolezni delanezmožen, vendar v načelu pravico do hranarine in, če se mu ta odreče, SZD pravico in dolžnost, da preišče, ali so podani vsi pogoji, na katere navezuje zakon pravico urada, da ustavi hranarino.« (ZOR 160-1939 od 30. VI. 1939.)

3. »Ni podlage v zakonu, da se priznava hranarina za ono dobo, v kateri bi bil član predvidno ozdravil, če bi se bil držal zdravniških navodil. (Članu, ki je odklonil potrebo zdravljenja v bolnišnici in s tem zavlekel ozdravljenje, je treba odrediti hranarino tudi za vse tiste dni delanezmožnosti, kolikor časa bi trajalo zdravljenje v bolnišnici.)« (ZOR 139-1930 od 17. V. 1939.)

K § 49. ZZD

2. »Žena, ki ob času poroda ni živela v skupnem gospodinjstvu z možem, temveč iz svoje krivde ločeno od njega, ni upravičena do porodniških dajatev, dasi je sodišče še pred njenim porodom naložilo možu plačevanje preživnine in je bil zakon pravomočno ločen od mize in postelje

iz njene krivde šele po njenem porodu.« (OR 346-1938 od 14. VI. 1938.)

K § 55. ZZD

4. »Zgolj pravno obstojanje službenega razmerja brez dejanske zaposlenosti ni članstvo; zato tudi doba, v kateri nekdo zaradi odpusta iz službe ni vršil službe, ni članstvo, dasi so upravne oblasti oglašile odpust neveljavnim in je upravno sodišče razsodilo, da službeno razmerje še traja, ker služba ni bila pravilno odpovedana.« (ZOR 77-1938 od 7. II. 1938.)

K § 85. ZZD

1. »Načelno se priznava, da se mora stopnja (%) nesposobnosti za delo zaradi posledic nezgode diferencirati glede na posebne okoliščine ponesrečenčevega poklica in da zadene izguba vida enega očesa hujše onega delavca, ki je po svojem poklicu n. pr. zaradi finoče dela, ki ga opravlja, navezan na vid obeh oči. Mora pa se o tem posebej glede na osebo in potrebe poklica ponesrečenca zaslišati in določno izjaviti zdravnik (pred SDZ zdravnik-zvodenec); tudi ni dovolj, da se višja stopnja nesposobnosti za delo priznava že s samim razlikovanjem »kvalificiranega« od »nekvalificiranega« delavca.« (ZOR 212-1939 od 30. VI. 1939.)

K § 104. ZZD

1. »Pristojen odklanjati zahteve po nezgodnih dajatvah po XI. poglavju ZZD je SUZOR, oziroma Rentni odbor SUZORa (§ 107., odst. 1. ZZD). OUZD, oziroma njegov Rentni odbor za to ni pristojen; niti v primeru, ko se dajatve za sicer priznane obratno nezgode odklanjajo iz razloga zavarovalne neobveznosti; niti, ko se zatrjevani obratni nezgodi ne priznava značaj obratne nezgode po § 84. ZZD; — kljub določili § 95. ZZD niti tedaj ne, ko gre v prvem ali drugem primeru le za zdravljenje in hranarino po točki 1. in 2. odst. 1. § 85. ZZD, in čeprav le za prve štiri tedne. (OUZD odreja v smislu točke 1., odst. 2. § 104. ZZD bolezenske dajatve po točki 1. in 2., odst. 1. § 85. ZZD le takrat, če v načelu priznava pravico do nezgodnih dajatev. — Cepljenje odločanja med OUZD in SUZOR ni v skladu z zakonom.)« (ZOR 108-1939 od 15. V. 1939 in ZOR 126-1939 od 15. V. 1939.)

K § 110. ZZD

1. »Ni zastarala v smislu § 110., odst. 2. ZZD pravica zahtevati zvišanje nezgodne rente vsled poslabšanja posledic nezgode v slučaju, ko je uradova zdravniška preiskava že sama uradno ugotovila poslabšanje, rentnik pa je šele po 3 mesecih po tej preiskavi, oziroma šele po 3 mesecih po poslabšanju zahteval povišanje rente; po dejansko izvršeni uradni zdravniški preiskavi je namreč rentnikova prijava po zvišani renti zgolj še formalnega značaja in zato ni zakonite zapreke za priznanje zvišane rente vsaj od dne vložitve te prijave, oziroma od onega poznejšega dne, od katerega naprej jo rentnik sam zahteva.« (ZOR 212-1939 od 30. VI. 1939.)

K § 187. ZZD

5. »SDZ mora prepozno vloženo pritožbo zavrniti ne glede na to, ali je bila v stvari upravičena ali ne.« (ZOR 400-1938 od 5. XII. 1938.)

Domače novice

Pretekli teden bi na belgrajski univerzi morala biti spominska slavnost za rajnim francoskim admiralom Geparatom, ki se je v svetovni vojni odlikoval ter je bil zlasti srbskim beguncem pravi krušni oče, ko so morali bežati po svetu iz zasedene domovine. Zgodilo pa se je, da so komunistično navdahnjeni študentje belgrajske univerze to slavnost motili ter jo s kričanjem preprečili. Zaradi tega je pozneje bila slavnost drugje, belgrajsko univerzo pa so za nekaj dni zaprli. Sploh so v Belgradu začeli zdaj komunistom močnejše stopati na prste. — Na zagrebški univerzi pa kažejo volitve v dijaške odbore in klube, da so tamkaj komunisti zmagali le na eni fakulteti, medtem ko so na eni zmagali dijaki, ki pripadajo HSS. Povsod drugod pa so zmagali takomenovani hrvatski nacionalisti. Poznavalci razmer pravijo, da so se na zagrebški univerzi dijaki zaradi tega tako postavili po robu komunistom ter jih premagali, ker so ogorčeni, da so nekateri vplivni krogi doslej komuniste tako negovali, kakor bi jih hoteli, kakor pravimo, »erkljati«. Kjer komunisti nimajo potuhte od zgoraj, tam jih ni kaj prida.

Kakor smo že poročali, so tudi na Slovenskem komunistični elementi dvignili glavo ter v imenu svoje organizacije, ki so ji nadeli ime »Zveza delovnega ljudstva Slovenije«, izdali letake. Poročali smo že tudi imena nekaterih glavnih pod-

pisnikov tistega letaka. Vidi se, da so komunisti iskali podpise pri ljudeh raznih stanov in struj. Oblast je prišla nekater izmed njih, ki sodi o njih, da so voditelji v Prekmurju. Ta teden pa je zagrebški list »Obzor« poročal o tem ter navajal, kdo je bil zaradi tistega komunističnega letaka v Prekmurju aretiran. Skazalo pa se je, kako vlogo ti komunistični voditelji med Slovenci v resnici igrajo. Hrvatski list namreč piše, da so bili aretirani zato, ker so pristaši HSS ter so ves čas delali na to, da bi se slovensko Prekmurje odepilo od Slovenije ter priključilo Hrvatski. Iz tega je jasno, da so pravi komunistični voditelji pri Hrvatih iskali potuhte ter so delali, da bi kos slovenske zemlje, ki se imenuje Slovenska krajina, pripadel Hrvatski. Zato pa bi lahko med Slovenci šarili s svojim komunizmom. S tem je hrvatski list nehote komunistom na Slovenskem storil sila slabo uslugo, ker je razgalil njihovo dvolično igro. Med podpisniki, ki so podpisali tisti komunistični letak ter zaradi njega bili aretirani, je tudi slovenski pisatelj, znani Miško Kranjc. Poleg njega še nekaj drugih mož iz Slovenskega Prekmurja, ki po izjavi hrvatskega lista delujejo zoper Slovenijo, istočasno pa v Sloveniji delajo za Stalinovo diktaturo. Slovenski ljudje naj si to zapomnijo, kaj hočejo komunisti narediti iz nas Slovencev in iz naše Slovenije.